

A Magyar Innovációs Szövetség állásfoglalása a „Technológiai start-up ökoszisztéma építés” tárgyú pályázat újragondolásának szükségességéről

Összefoglalás

Az NFÜ közzétette a „Technológiai start-up ökoszisztéma építés” tárgyú, a Kutatási és Technológiai Alap finanszírozásával megvalósuló pályázatot, valamint közzétételre került az „Akreditált Technológia Inkubátor” cím elnyerésére kiírt pályázat, **anélkül, hogy előzetesen társadalmi/szakmai egyeztetésre bocsátották volna** a tervezeteket. Sajnos a szóban forgó kiírások koncepcionálisan kiforratlanok, elnagyoltak és tele vannak belső ellentmondásokkal, így ebben a formában **nem képes segíteni a start-up ökoszisztéma fejlődését**. Számos esetben hiányoljuk a pályázat piackonformitását és azon elemeket, amelyek az innováció piaci implementálását támogatnák. Meg kell állapítanunk, hogy nincs olyan eleme a kiírásnak, amely elfogadható színvonalú lenne.

Kiemelkedően fontosnak tartjuk és támogatjuk az induló vállalkozások támogatására vonatkozó pályázattal kapcsolatos szándékot, hiszen ezzel hiánypótló kezdeményezés indulhat el azon mikro-vállalkozási szegmensben, ahol korábban ilyen programok nem voltak. Arra való tekintettel, hogy a start-up ökoszisztéma építése kiemelten fontos társadalmi/gazdasági érdek, és azért, mert nem szeretnénk, ha az önfejlődő start-up terület torzulna vagy lejárátódna, a nem megfelelő színvonalú pályázati kiírások révén, a Magyar Innovációs Szövetség szükségesnek tartja részletesen is kifejteni álláspontját, a szokásosnál is részletesebb érveléssel. Kritikai észrevételeink üzenete, hogy a jelenlegi kiírást, **teljesen újra kell gondolni és újra kell írni, vagy legalább is jelentős mértékben át kell dolgozni**. (Egyúttal megjegyezzük, hogy a „Technológiai start-up ökoszisztéma építés” tárgyú pályázat I-III. alprogramjaira csak 2013. dec. 2-től nyújtható be pályázat, ezért a kiíróknak van lehetősége az újragondolásra.)

Általános észrevételek

(A.1. A PÁLYÁZATI KIÍRÁS CÉLJA)

Kiinduló állapot, hogy a nemzetközi, innovatív technológiákat fejlesztő start-upok több mint 65%-a még soha nem került kapcsolatba akcelerátor/inkubátor szervezetekkel¹. Ennek legfontosabb oka, hogy az említett szervezetek nagy részének iparági tapasztalatokkal csak korlátozottan rendelkező mentori és tanácsadói hálózata van, illetve gyenge a befektetői kapcsolatrendszere. Mindezek alapján nem lenne szerencsés **csak egy egycsatornás** pályázati rendszert kiépíteni, amiben a start-upok kénytelenek olyan szervezetekkel együttműködni – csak azért, hogy hozzájuthassanak állami forrásokhoz –, amelyek szolgáltatásait egyébként nem vennék igénybe.

Ezért szükséges lenne olyan kiírás is, mely az akcelerátor/inkubátor rendszerektől függetlenül célozza a start-upok támogatását. Habár mindkét szereplő ugyanannak az ökoszisztémának a részese, de egy egészségtelen függő viszony alakulna ki köztük az által, ha a start-upok csak az inkubátor szervezetek szűrőjén átmenve lennének jogosultak állami támogatásra pályázni. Egy ilyen rendszer számos start-upot diszkriminatívan érintene és nagy valószínűséggel nem segítené az ökoszisztéma kialakítását.

Pontosan **definiálni kell, hogy akcelerátor vagy inkubátor szervezetek**, vagy mindkét szervezettípus jogosult-e pályázat benyújtására a kiírásban. A jelenlegi kiírás I. és II. alprogramjainak főbb súlypontjai az akcelerátorokat/inkubátorokat működtető menedzsment személyi költségeinek finanszírozása, valamint a mentorrendszer és tanácsadói hálózat fenntartásának támogatása. A tervezett futamidőkkel összevetve (I. alprogram legfeljebb 36 hónap, II. alprogram legfeljebb 6 hónap) arra a következtetésre juthatunk, hogy a jelenlegi kiírás leginkább az akcelerátor szervezetek alkalmi programjainak támogatására lehet csupán alkalmas.

¹ Balázs Szabó. Growing global ventures by effective seed acceleration. The opportunities and barriers of business acceleration.

Az akcelerátor és inkubátor szervezettípusok közötti különbséget illetően Thomas Van Huijgevoort által adott meghatározásra utalnánk². Természetesen vannak átfedések is a két szervezettípus által nyújtott szolgáltatások között, de a markáns eltérések szükségessé teszik, hogy külön tárgyaljuk őket. Technológiai inkubátorok esetén fontos arra rávilágítani nemzetközi példákon keresztül, hogy azok rendszerint iparág specifikusak. A definíció szerinti technológiai-intenzív start-upok befogadására alkalmas inkubátorok létrehozására a pályázat által biztosított forrás nem elégséges.

Nem helytálló az az állítás, hogy a nemzetközi jó gyakorlat szerint az akcelerátor/inkubátor szervezetek 8-15% tulajdoni arányt szereznek start-upokban tőkebefektetés nélkül¹. A különböző szervezettípusok által, startupokban szerezhető tulajdonrészek tényszerű tárgyalása a nemzetközi jó gyakorlat alapján szintén megkívánja, hogy az akcelerátor és technológiai inkubátor szervezetek üzleti modelljét külön tárgyaljuk.

Az akcelerátorok a korai fázisú start-upoknak nyújtott szolgáltatásaikért cserébe általában 10% tulajdonrészt szereznek a cégben, de 3-6% az általános trend (pl. Startup Sauna, Startup Chile). Ettől teljesen eltérő módon a technológiai inkubátorok igen **változatos üzleti modellek** alapján működhetnek, de a lehetséges bevételi források közül két alapeset kiemelkedően elterjedt. Az egyik alapeset, hogy az inkubált start-up nem fizet az inkubációért (inkubációs környezet és szolgáltatások), amiért cserébe az inkubátor tulajdonrészt kap a cégben. A másik alapeset, hogy a start-up fizet az inkubátor által nyújtott szolgáltatásokért, amelyhez kedvezményesen jut hozzá. Ebben az esetben viszont az inkubátor csak kisebb tulajdonrészt szerezhet a start-upban.

Az előbbiektől eltérő gyakorlat, amikor akcelerátor/inkubátor szervezet fektet be a start-upba. (A befektetés szerződési feltételeit ez esetben is előre ki kell dolgozni és hozzáférhetővé kell tenni mindenki számára.)

A magas start-up kultúrával rendelkező államokban olyan támogatási rendszerek nőttek ki magukat, amelyek egy **banki hitel és egy állami pályázat 'hibridjének'** tekinthetők, de ötvözik a két finanszírozási rendszer előnyös tulajdonságait. Ezek jellemzően kis összegű, start-upok számára elérhető támogatások, amelyek a start-up bukása esetén vissza nem térítendő pályázati támogatásnak minősülnek. Ha a start-up, a támogatás segítségével eléri a kitűzött mérföldköveket, akkor a megítélt támogatás hitelnek minősül, amelyet a start-upnak kedvező feltételek mellett kell visszafizetnie³.

A fenti érvelés alapján magától értetődik, hogy **nem életszerű az, hogy a pályázat alapvetően utófinanszírozású**, még ha mérföldkövenként is történik a folyósítás. Ez a finanszírozási modell teljesen ellehetetleníti a start-upok jelentős részének az állami támogatáshoz való jutását. Csupán $\pm 10\%$ átcsoportosítást enged meg a kiírás az egyes költségnevek között. A start-upra jellemző, hogy dinamikusan fejlődik a termékötlet koncepciója, amely gyakran működéssel kapcsolatos változtatásokat is megkövetel, így nagyfokú rugalmasságot igényel a költségvetésben. Ezért a start-upok számára a lehető legnagyobb rugalmasságot kell biztosítani a támogatás felhasználásában.

Véleményünk szerint szakmailag elhibázott feltételezés, hogy a start-up vállalkozások számára a legelső kiemelt lépés a szabadalmi jogok megszerzése lenne (lásd II. alprogram). Egyrészt számos olyan start-up van vagy lehet, amelyeknek egyáltalán nincs és nem is lesz szabadalmaztatható projektje (pl. infokommunikáció, mobil alkalmazások stb.), másrészt a szabadalmaztatásnak a prototípezést követő időszakban (lásd II. alprogram) és a piacra lépést megelőző (lásd IV. alprogram) szakaszban van értelme, hiszen miképpen lehet egy nem prototípussal rendelkező terméket piaci értelemben védeni. Ha nem tudjuk még az alapvető működést, akkor honnan fogjuk tudni, hogy mely célpiacokon szükséges azt levédetni? Ezt csak az első piaci lépések megtétele után lehet detektálni, a pályázat

² Thomas Van Huijgevoort. The 'Business Accelerator': Just a Different Name for a Business Incubator? <http://www.dutchincubator.nl/uploads/Documents/49.pdf>

³ <http://tedco.md/>

eleve **ellent mond a piacnak azzal, hogy az iparjogvédelmi feladatok teljesítését a prototípus előttre helyezi** szakmailag helytelen módon.

Részletes észrevételek

A.2. RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ FORRÁS ÉS A TÁMOGATHATÓ PÁLYÁZATOK VÁRHATÓ SZÁMA

A II. alprogramban az akcelerátor/inkubátor szervezet 100%-os finanszírozást kap 80 db projekt iparjogvédelmi oltalmának megszerzésére. Azonban sehol nincs utalás arra, hogy ki lesz az így bejelentett szellemi jogok tulajdonosa illetve ki rendelkezik a hasznosítási jogokkal. Explicit magyarázatot szükséges fűzni ehhez a ponthoz.

A.3. TÁMOGATÁS ÖSSZEGE

A piaci befektetői gyakorlattól jelentősen eltér az alprogramokhoz kötött támogatási összegek meghatározása. A III. alprogramban elnyerhető 80 milliós támogatás túlzott és jelentős túltőkésítést jelent pályázat révén, amennyiben tisztában vagyunk vele, hogy a magyar befektetői piacon a seed befektetések nagyságrendje 40 millió forint. Ha még figyelembe vesszük a 80 milliós kört követő újabb 40 milliós támogatási részt (lásd IV. alprogram), akkor az már jelentős piactorzítást jelent. Hiszen ezen összeg már számottevő mértékben nehezíti a Jeremie kockázati tőketársaságok piaci befektetéseit. Ezenkívül a „túltőkésítés” másik problematikája, hogy **az innovációt „elszakítja” a piaci körülményektől**, a túl nagy támogatási összeg révén a start-up nincs ösztönözve a piaci körülményekkel történő szembesülésre. Ez utóbbinak pedig eleve ellent mondanak a manapság start-up területen használt nemzetközileg módszertanok, mint például a „lean metodológiák”, amely gyors és rövid iterációkat javasol.

A.5. KÖTELEZŐ VÁLLALÁSOK PONT ELLENTMONDÁSAI

- a legelső bekezdésben hivatkozott F.1.2 pont nincs, feltételezhetően F.1 pont a helyes hivatkozási pont,
- nem derül ki, hogy a III-as alprogram esetében mik a kötelező vállalatok,
- az A.5.1.3. pontban nem egyértelmű, hogy milyen határidővel kell a kötelezettséget vállalniuk az inkubátoroknak,
- az A.5.2 és az A.5.2.1 pontban a szöveg az A.5.3.1 – A.5.3.3 feltételekre hivatkozik, de ilyen számozás nincs,
- az A.5.2.1. pont kötelező értékesítői munkakört ír elő. Mi a célja egy esetleg szükségtelen pozíció fő feltételként való kikötésének? Start-up cégeknél, speciális jellegű vagy a munkaszervezet kis létszáma miatt az adott munkakör akár teljesen szükségtelen vagy fölösleges is lehet, ez nem tesz hozzá az innováció eredményességéhez vagy üzleti/gazdasági értékéhez,
- az A.5.2.2. pont esetében véleményünk szerint kérdéses, hogy a 30%-os üzleti hasznosíthatóság mennyire vállalható egy induló startup esetében. Javasoljuk ennek felülvizsgálatát.

A.6.1. A PÁLYÁZAT BENYÚJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS EGYÉB FELTÉTELEK

Zavaró, hogy a 9. o. 2 bek. 1. pontjában meghatározott „legfeljebb hat éve működő vállalkozás” feltételt, a következő B.1. a) pontban jelentősen leszűkítik.

C.2. ELSZÁMOLHATÓ KÖLTSÉGEK KÖRE

Az I-es alprogram esetében mindenképpen szükséges a támogatás jogcímét de minimis-ről megváltoztatni más költség típusra, mivel a lehetséges pályázók jelentős része már felélte de minimis kereteit, így elesne a pályázaton való indulás lehetőségétől.

C.9. FENNTARTÁSI KÖTELEZETTSÉG

Ennél a pontnál nincs figyelembe véve, hogy fejlesztés közben vagy közvetlenül utána esetleg magas szinten értékesíteni is lehet a céget.

D.4 BIZTOSÍTÉKOK KÖRE

Kötelező a biztosítéknyújtás azon pályázók részére, amelyek nem érték el a kétéves működést. Ez jelentős piackorlátozást jelent és feltételezi, hogy egy potenciális inkubátornak több mint két éve meg kellett volna alakulnia.

Ugyanezen biztosíték-nyújtási kötelezettség érvényes a pályázó start-upok részére. A start-upok ökoszisztémájára általánosan jellemző, hogy olyan fiatalok kezdenek vállalkozásba, akiknek nincs sokéves alkalmazotti múltja, így anyagi tartalékokkal egyáltalán nem rendelkeznek. A start-up életformát kitörési lehetőségként élik meg, ami tipikusan a fiatal generáció sajátja. Ezért **nem életszerű elvárni a start-upoktól, hogy a kiírásban meghatározott biztosítékokkal rendelkezzenek.** Az ilyen módon megkövetelt biztosítékok egy banki hitel és egy állami támogatás keresztezéséből létrejött erőltetett rendszer, amely elriasztja a start-upokat a pályázástól és ellentétes a nemzetközi jó gyakorlattal.

(A c pontban hivatkozott B.2. fejezet a)-d) pontjai a felhívásban nem találhatóak.)

F.1. PROJEKTKIVÁLASZTÁS

Az I-es alprogram kiválasztási kritériumainál **a tervezett ütemezés nincs összhangban** az „Akkreditált Technológiai Inkubátor” (ATI) cím elnyerésére kiírt pályázattal. A „Technológiai start-up ökoszisztéma építés” c. pályázati felhívás szerint az ATI cím elbírálása szeptember 15. és szeptember 30. között zajlik. Ezzel szemben az ATI c. pályázatban az értékelésre, július 1-én kezdődött beadást követően, szeptember 16. és október 14. közötti időpont van megadva!

Az I-es alprogramra az állam (pontosabban az állam kijelölt szerve, a Nemzeti Innovációs Hivatal) akkreditációja után lehet pályázni, mely jelentős piacsúkitést jelent, és komoly visszaélésekre ad lehetőséget, és önmagában nem garantálja az innovatív vállalkozások kialakulását. **A kétlépcsős pályázati forma (külön az ATI cím elnyerésére, és külön a technológiai inkubátor felállítására) egyébként is bonyolult és fölösleges.**

Megjegyezzük, hogy az ATI cím elnyerésére vonatkozó pályázat kiírásából jól látszik, hogy milyen kötelezettségek terhelik az ATI cím birtokosát, ugyanakkor az nem derül ki, hogy a címhez milyen jogok tartoznak (a „Technológiai start-up ökoszisztéma építés” c. pályázaton való indulás lehetőségén kívül), milyen jogosítványok illetik meg az ATI cím birtokosát a 10 év alatt.

A kiírás egyébként is olyan szokatlanul sok benyújtandó dokumentumot követel meg a pályázótól, ami teljesen ellentmond a pályázati eljárásrend egyszerűsítésére vonatkozó kormányzati szándéknak – valóban indokolt mind a 13 (!) kért melléklet, ráadásul a legtöbb magyar és angol nyelven?

A pályázatok értékeléséhez megadott szempontok („Igen/nem”) nem tartalmaznak semmilyen súlyozást vagy más érdemi értékelést lehetővé tevő szempontrendszert, amely azt eredményezheti, hogy pusztán formai értékelések születhetnek.

G. A PÁLYÁZÓ ÁLTAL A PÁLYÁZATHOZ CSATOLANDÓ DOKUMENTUMOK LISTÁJA

Az igénybevett szolgáltatások esetén törlésre javasoljuk, hogy a szolgáltató csak agrár, műszaki, természettudományi vagy orvosi, közgazdasági végzettségű szakember munkáját számolhassa el, különös tekintettel arra, hogy a támogatható tevékenységek között pl. szellemi jogvédelem, menedzsment és marketing tanácsadás igénybevétele, K+F orientált jogi és számviteli szakértői tevékenység igénybevétele is szerepel.

Szintén törlésre javasoljuk a vállalkozó bevonása esetén az alkalmazott (ak) publikációit is tartalmazó szakmai önéletrajza, a fokozat megszerzését igazoló oklevele és a munkaszerződése másolatának mellékletként való csatolását. Mindamellet, hogy ezek túlzott adminisztrációs terhet rónak a pályázóra, a munkaszerződés szentitív adatai miatt munkajogi / személyiségi jogi / adatvédelmi problémákat is felvet.

Összefoglalva tehát a pályázati kiírásokat alaposan újra kell gondolni!

Budapest, 2013. július 31.